

ΕΡΜΗΣ Ο ΚΕΡΔΩΟΣ

Η Τ Ο Ι

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΣΤ Γ Γ Ρ Α Φ Ε Ι Σ Α Π Α Ρ Α

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΑ ΠΡΟΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΗΣ

ΤΟΥ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΤΙΜΙΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΟΓΕΝΟΥΣ
ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΣΤΕΤΗΜΑΤΟΣ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕΓΑΛΕΜΠΟΡΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΚΑΙ ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΑΥΤΩΝ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΟΜΟΓΕΝΩΝ.

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙ Σ. Β.

Ε Ν Β Ε Ν Ε Τ Ι Α .

ΠΑΡΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΑΤΚΕΙ ΤΩ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

1 8 1 5 .

Μεταπο
 μεταπολεμικοί ανιστομ
 και έχτῃ ὀλισημάτος ἰσχυροτέρα.

ΑΓΑΘΗ ΤΤΧΗ
ΤΗ ΓΕΝΝΑΙΑ ΟΜΗΓΤΡΕΙ
ΤΟΤ ΕΜΠΟΡΙΚΟΤ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΤ
ΣΤΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΩΣ
Η ΑΝΟΡΘΟΤΜΕΝΗ
ΕΛΛΑΣ.

ΔΙΑ ΨΗΘΙΣΜΑΤΟΣ
ΕΤΝΕΛΕΤΣΕΩΣ ΓΕΝΙΚΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΕΤΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΚΤΡΙΩΝ
ΙΩ. ΡΕΣΣΟΤ, ΚΑΙ ΕΜ. ΣΚΑΡΑ ΜΑΓΚΑ
'Εν Μηνί Τυλίω. ρωί'.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
 ΤΟΜΕΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘ.

2006

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Τί ἄρα εἶναι ἐκεῖνο, ὃ φίλτατόν μοι Παινελλήνιον, τὸ θεόδωτον αἴτιον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐσχάτην τῶν χρόνων, μεθυσίαν δραστηριότητα ἀνεψύχωσε τὴν ἀπανταχῆ Ἑλληνας, καὶ ἀνεζωπύρησε τὸν φύσει ἐναποκείμενον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς τρώοντι καρδίας σπινθηρα, καὶ διήγειρε τὴν πρὸς τὰ καλὰ, καὶ ἔνδοξα τῶν ὁμογενῶν ὁρμήν; Ποῖον εἶναι τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον ἡ θεία Πρόνοια μετεχειρίσθη διὰ νὰ ἀνεγείρη τὸ γένος, προσκαλῶσα τὰς Μῆσας εἰς τὸν πατριὸν αὐτῶν Ἑλικῶνα, καὶ ἀποδεικνύουσα τὴν Ἑλλάδα ἀξίαν διὰ νὰ ἀναλάβῃ, καὶ ὅπως ἔν, τὴν ἀρχαίαν δόξαν μεταξὺ τῶν ἐπαγγελιομένων τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰς ἐλευθέρας τέχνας Ἑθνῶν, ἐν ᾗ ἐλευθέρως αὕτη κατὰκειται δεδουλωμένη, ἀπροστάτευτος ἀπὸ ἀρχοντας, καὶ ἡγεμόνας, καὶ χηρεύουσα ἀπὸ προνόμια, καὶ εἰσοδήματα Στρωῶν, Ἀκαδημιῶν, Λυκείων, Περιπάτων, καὶ ὅσα τοιαῦτα κοινωφελῆ διδασκῆρια ἐφώτιζον, καὶ ἐδόξαζον πάλαι ποτὲ τὴν φίλτατήν μας ταύτην Πατρίδα; Αὐτὰ τὰ πράγματα μᾶς πληροφοροῦσιν, ὅτι εἶναι τὸ ΕΜΠΟΡΙΟΝ.

**

Τοῦ

ὁ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Τοῦτο τὸ τίμιον, καὶ ἐλεύθερον ἐπάγγελμα ἐπιχειροῦσθαι ἀπλῶς διὰ τὸ κερδήσωμεν, τὰ ἀπαντήσωμεν τὰς χρείας μας, καὶ πληθύνοντες τὰ καλοζήτωμεν, μάς ἠνάγκασε τὰ λαίβωμεν κοινωνίαν μετὰ τὰ διὰ τῶν Προγόνων μας φωτισθέντα Εὐρωπαϊκὰ Ἔθνη, τὰ μαθήσωμεν τὰς γλώσσας, καὶ διαλέκτους αὐτῶν, τὰ πλησιάσωμεν, καὶ κατὰ τὸ δυνατόν τὰ ἐμφιλοχωρήσωμεν εἰς τὰς ἰδίας τῶν Ἀκαδημίας, ἢ Σχολεία, ἢ ἡμεῖς, ἢ ὑπότροφοι νέοι ὁμογενεῖς, τὰ τοὺς μιμηθῶμεν, καὶ τὰ ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ὡς ἀληθεῖς Ἕλληνες, καὶ γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν εὐκλεῶν ἐκείνων Προπατόρων μας, εἶναι ἀπρεπέστατον τὰ μείνωμεν ἀμαθεῖς εἰς τὰ καλὰ καὶ ἀνάγωγαι.

Ὅθεν μετὰ τὸ ἡμισυ τῆς παρελθούσης Ἐκατονταετηρίδος (ὅτε μὲν δίκαιον λόγον πρέπει τὰ καταμετρηθῆναι ἢ Ἐποχὴ τῆς Ἑλλαδικῆς Ἀναγεννήσεως) πλήθη νέων Ἑλλήνων προσδραμόντες εἰς Ἰταλικὰς, Γερμανικὰς, καὶ Γαλλικὰς Ἀκαδημίας, καὶ διδάχθαι οἱ μὲν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα διδάσκοντες τὰ τέκνα τῆς, οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀποδημῶντες ἐφρόντισαν, καὶ φροντίζουσι διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ Γένους, συγγράφοντες ὅσα χρήσιμα, καὶ συντείνοντα εἰς τὸν τῆς ἀξιώπαινον σκοπόντων, καὶ διὰ τῶν εὐδοκιμησάντων εἰς πλῆτον ἐμπόρων συμβοηθούμενοι, ἐκδίδουσι εἰς τὸ κοινὸν τοῦ Γένους τὰ ἐπωφελέστατα συγγράμματά των.

Ἄλλοι δὲ ἐκ τῶν εὐδοκιμησάντων εἰς τὸ ἐμπόριον, μεταχειριζόμενοι ὡς καλοὶ οἰκονόμοι τὸ παρὰ τῷ πλεονεκτήματι Θεῷ ἐμπιστευθῆναι αὐτοῖς τὰ λαυτὰ εἰς ἀνεργεῖν, καὶ προικισμὸν Σχολείων τῆς πατρίδος, καὶ τροφοδοσίας ἐνδεῶν μαθητῶν, ἀναγράφονται δικάως εἰς τὸν χρυσοῦν Κατάλογον τῶν Εὐεργετῶν τῆς Ἑλ-

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Ἑλλάδος. Οἱ Καραϊωάνναι, οἱ Μαρουτζαί, οἱ Ζωσιμάδαι, οἱ Καπλάναι, οἱ Κυδωνεῖς, οἱ Χῆοι, οἱ Σμυρναῖοι, καὶ τόσοι ἄλλοι, ὅσοι συνέδραμον, ἢ συντρέχουσιν εἰς τὸν φωτισμὸν τῆς Ἑλλάδος, ὅλοι ἦσαν, καὶ εἶναι Ἐμποροί.

Ἐκτοτε, ἢ διὰ τῶν τοιούτων καὶ ἡ ἀρμονικωτάτη μας γλῶσσα ἐκαλλωπίσθη, καὶ μὲ παντοῖα βιβλία ἐπλητίσθη, καὶ οἱ νέοι Ἕλληνες εὐγενῶς καὶ εὐαγῶγως εἰς ἐπισήμας, καὶ ξένας γλώσσας μαθητεύονται, καὶ ἄπειρα καλὰ ἀπεκτήσαμεν. Ἐκτοτε τὸ Γένος μας διακρίνεται παρὰ τῶν φωτισμένων Ἐθνῶν (ἂν δὲν τυφλώτῃ, ἢ ἐφελοκακῇ γλωσσαλγῶν ἀνάξιός τις περιηγητῆς ἐξ αὐτῶν) ἀπὸ τῆς συνδέλφους μας ἔκτοτε ἔχομεν ἀξίους ὁμογενεῖς μας διεφένσορας, καὶ ὑπερασπιστὰς κατὰ τῶν θελόντων ἡμᾶς ἐξουθενῆσαι ἢ εἰς τὸ πανσέβαστον καὶ ὀρθοδοξότατον Δόγμα, ἢ εἰς τὴν κομψότητα τῆς Γλώσσης, ἢ εἰς τὰ ἦθη, καὶ ἔθιμά μας ἔκτοτε καὶ ἡ θαυμασιοσύνη τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας Ἱεραρχία συναριθμεῖ εἰς τὴν σεβασμωτάτην αὐτῆς Σύνοδον, μέλη πολλὰ παντομαθῶς πεπαιδευμένα, καὶ ἡ ἀρχοντικὴ ὁμήγυρις εὐμαθῆ καὶ πολύγλωσσα· καὶ διὰ τὰ εἶπω συντόμως ἔκτοτε, ἀφ' ἧς δηλαδὴ τὸ Ἐμπόριον ἐγινεν ἔργον τῶν ὁμογενῶν μας, ὅλον τὸ Γένος ἀνατρέχει μὲ γηγαντιαῖα βήματα εἰς τὴν προκοπὴν καὶ πολυμαθειαν, καὶ γίνεται ἀξιὸν νὰ συναριθμηθῇ μὲ τὰ λοιπὰ ἐξευγενισμένα Ἔθνη, ἀπολαμβάνοντες ἀπὸ μόνου τοῦ Ἐμπόριου ἐκεῖνα τὰ μέσα, καὶ τρόπους, τῆς ὁποίας τὰ ρηθέντα εὐποροῦσι κατὰ παντοῖα αἴτια.

Ἄδικον λοιπὸν εἶναι, ἀφ' ἧς διὰ τῆς Ἐμπορίας οἱ Γραμματικοί, οἱ Ἱστορικοί, οἱ Φιλολόγοι, οἱ Λογικευόμενοι, οἱ Μαθηματικοί, οἱ Φυσικοί, οἱ Μεταφυσικοί, οἱ Χυ-

μι-

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

μικοί, καὶ οἱ Ἀστρονόμοι, ἀπήλαυσαν, καὶ ἔχον εἰς τὴν γλῶσσάν μας παντοειδῆ βιβλία πρὸς φωτισμὸν καὶ ὀδηγίαν τῶν· τὸ Ἐμπόριον αὐτὸ, τὸ αἴτιον δηλαδὴ τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων μας καλῶν ναὶ ὑστερῆται μεθοδικῶ βιβλίου πρὸς ὀδηγίαν τῶν ἐμπόρων, καὶ ναὶ προτρέχη εἰς τὰ ἀλλόγλωσσα, διὰ ναὶ διευθετήσῃ τὰς ἐπιχειρήσεις, καὶ λογαριασμούς τε.

Μὴ ὑποφέρω τὴν τοιαύτην ἀδικίαν, καὶ γνωρίζω ἀπ' ἐμαυτοῦ τὴν ἀνάγκην τῶν ὁμογενῶν μου ἐμπόρων εἰς τὸ ναὶ ἔχουν εἰς τὴν γλῶσσάν μας μεθοδικὸν βιβλίον, ἐμπεριέχον καὶ διδάσκον ὅσα πρέπει ναὶ ἱξεύρη ὅποιος ἐμπορεύεται· μάλιστα δὲ παρακινούμενος καὶ ἐμψυχόμενος ἀπὸ πολλοὺς ἐγκρίτους, καὶ φιλογενεῖς συναδελφούς τέττε τῶ ἐμπορικῶ τῶν ὁμογενῶν Συστήματος, οἱ ὁποῖοι μὲ εὐγενῆ, καὶ γενναίαν προαίρεσιν σχεδὸν μὲ ἐβίασαν, ἀπεφάσισα ναὶ δοκιμάσω ἂν ἤμπορῶ ναὶ συγγράψω τοιοῦτο βιβλίον, κλέπτων ἐμαυτὸν ἀπὸ τὰς καθημερινὰς μου ἐμπορικὰς ἐνασχολήσεις, καὶ ἀφιερώνωντας τὰς ὀλίγας στιγμὰς τῆς ἀναπαύσεώς μου εἰς ὠφέλειαν τῶν ὁμογενῶν μου συμπεπόρων.

Σὰς βεβαιῶ, ὡ Ὅμογενεῖς, ὅτι τὸ ἐπιχείρημά μου τοιοῦτο εἶναι τολμηρότατον, παραβαλλόμενον μὲ τὰς ὀλίγας μου δυνάμεις, τὰς ἀναγκαίας μου πολλὰς ἐνασχολήσεις· τὴν ἔλλειψιν πολλῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα εἰς τὰς πλεσσίας τῆς Εὐρώπης Βιβλιοθήκας εὐρισκόμενα, μόνον ἂν συμπαρέζων ἐκεῖ, ἤθελον μοι εὐκολύνη τὸ ἔργον, καὶ κάμποσα ἄλλα ἐμπόδια, καὶ δυσκολίας, μάλιστα ἀφ' ἧς ἐφιλοτιμήθην ναὶ μὴ μεταφράσω καμὲν ἐφ' ὅσα Ἰταλικά, καὶ Γαλλικά τοιαῦτα βιβλία εἶδον ἕως τώρα, ἐπειδὴ τὰ στοχάζομαι ὡς ἑλλιπῆ κατ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ χρήσιμα μόνον εἰς τὸ ναὶ συνέρα-

μισθῶ τὴν ἀναγκαίαν ὕλην, καὶ νὰ ἀπαρτίσω τὸ, σὺν Θεῷ, ἐπιχειρούμενον τῆτο βιβλίου.

Ἡ τόλμη μὲς, τὸ ὁμολογῶ, εἶναι μεγάλη· ἀλλὰ καλῆ τύχῃ εἶμαι καὶ Ἕλλην, καὶ ἐμπορικῶς ἀνατετραμμένος, ἦτοι καὶ φύσει, καὶ ἐπιτηδεύματι μεγαλόκαρδος, καὶ ἐπιχειρηματίας, καὶ ἐλπίζω νὰ δυνηθῶ νὰ ὑπερπηθῶ ὅλας τὰς δυσκολίας, καὶ νὰ ὠφελήσω, καὶ εὐχαριστήσω τὰς εἰρημένους παρακινήτας, καὶ φιλοτίμους Συνδρομητάς μου, ἐργαζόμενος ὑπὸ τὰ μμάτια τῶν, καὶ ἀκούων τὰς ἐπικρίσεις τῶν εἰδημονεστέρων τῶν, πρὸ τοῦ νὰ τυπωθῇ τὸ βιβλίου. Διὰ δὲ τὴν ἐπίκρισιν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, οὔτε φροντίζω, προσκαλῶν αὐτὰς νὰ συγγράψω εἰς τοιαύτην ὕλην καλήτερα, ἂν ἤμπορῶν· εἰδὲ μὴ, ἂς σιωπῶν, καὶ αὐτὴ ἂς ἦναι πρὸς τέτυς ἢ μόνη μὲς ἀπολογία.

Ἐπειδὴ δὲ διὰ νὰ γένη πλήρες καὶ ἀνελλιπὲς τὸ Σύγγραμμα κατὰ τὸν προτεθέντα σκοπόν μὲς, πρέπει νὰ ἐμπεριέχη ὅσα ἀνήκω εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς ὑδρογείου μας ὅλης Σφαίρας· ἦτοι ἐμπορικὰς πόλεις, λιμένας, προϊόντα φυσικὰ, καὶ τεχνητὰ, μέτρα, ζυγία, νομίσματα, τὰ κεφαλαιωδέστερα τῶν συναλλαγματικῶν ἐθίμων, καὶ νόμων, ναυπηγίαν, ἢ ναυπλοίαν ἐκάστης Ἐπικρατείας, τρόπους ἀριθμητικὰς, καὶ κατάστρωσιν ἐντελῶν διπλῶν καταστίχων, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀποκαθιστῶσι τὸν ἀληθῶς ἐμπορον, ὀδηγούμενον ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν τυφλὴν τύχην, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Ἑρμῆν τὸν μετὰ λόγου Κερδῶν, ἐνέκρινά τὴν ἀκόλυθον μέθοδον.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

Διὰ τὴν προϋμνασθῆναι τὴν ἀναγνώστην εἰς τὴν θεωρίαν τῆς Ἐμπορίας, καὶ πληροφορηθῆναι ὅτι εἶναι ἐπιτηδεύματα ἀναγκαῖον εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, καὶ ἀρμόζον εἰς ἀνθρώπους ἐλευθέρους, καὶ εὐγενῶς ἀνατετραμμένους, καὶ τὴν καταλάβῃ τὴν ἀρχὴν καὶ πρόδον αὐτῆς ἀπὸ τῆς γνῶσῆς ἀρχαιότητος ἕως τῆς σήμερον συνοπτικῶς, καὶ κατὰ ἔθνος, ἐξετέθη κατ' ἀρχαίς εἰς εἶδος Προδιατριβῶν ἢ ἐμπορικῆς σπουδῆς, εἰς τὴν ὁποίαν διαγράφονται ὅλα τὰ ἀνωτέρω, διηρημένα εἰς **Κεφάλαια**, καὶ θέλει χρησιμεύσει εἰς μελέτην ἐκείνων ἀπὸ τῶν ἐμπόρων, οἱ ὁποῖοι ἀγαπῶσι τὴν ἀποκτήσασθαι καὶ μεθοδικὴν θεωρίαν τῆς ἐπαγγέλματός των. Ἐπομένως ἀκολουθεῖ τὸ κατ' αὐτὸ Σύγγραμμα, διαιρούμενον κατὰ τὴν ὕλην εἰς τρία ταῦτα τὰ **Λεξικά**.

Α' Λεξικὸν τῆς ὕλης τῆς Ἐμπορίας, δηλαδὴ ἐμπεριέχον κατὰ λέξιν ὅλα τὰ προϊόντα ἀπὸ τὰ τρία Βασίλεια τῆς Φύσεως ἢ Ἀπλᾶ, ὡς βαμβάκι, καννάβι, λιναρί, καπνὸς, πιπέρι, κιννάμωμον (κανέλλα) αἰδάμανταις, καὶ λοιπὰ πετραῖδια, χρυσὸν, ἄργυρον, σίδηρον, μαλλία, δέρματα, ἄλειμμα, βύτυρον, κ. τ. λ. ἢ Τεχνητὰ, ὡς πανία, νῆμα, ῥῆχα, συρίτια, βαναυσουργήματα, καὶ τὰ παρόμοια.

Εἰς αὐτὸ ὁ ἔμπορος εὕρισκει ὅλον τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐπιτηδεύματός τῃς, ποῦ γίνεται, ἢ κατασκευάζεται, καὶ ποῖον εἶναι τὸ καλὸν εἰς τὸ εἶδος του, διὰ τὴν μὴ ἀπατάσθαι ἀπὸ τὸν πωλητὴν, καὶ τὴν μὴ λαμβάνῃ ἄλλο ἀντ' ἄλλου μὲν ζημίαντες, καὶ διὰ τὴν εἰσεύρη ἀπὸ τῆς κατ' ἀρχαίς πηγάζει, διὰ τὴν ἠμπορῆν ἀν

ἤναι δυνατόν νὰ τὸ ἀγοράζῃ ἀπὸ τὰ πρῶτα χέρια, καὶ νὰ τὸ ἔχῃ εὐθυνώτερον.

Β'. Τὸ Γεωγραφικὸν ἔμπορικὸν Λεξικὸν, ἥτοι τοῦ τόπου, καὶ τῶν μερῶν· διὰ τῆς ὁποίου διδάσκεται ὁ ἔμπορος τὰς πόλεις, μὲ τὴν γεωγραφικὴν αὐτῶν θέσιν, καὶ ἀριθμὸν, καὶ ἐπιτηδιότητα τῶν κατοίκων αὐτῶν, τὰς λιμένας, τὰς θαλάσσας, τὰς ὁδὸς, τὰ ζυγία, τὰ μέτρα, τὰ νομίσματα, καὶ τὰ ἔθιμα εἰς τὰς συναλλαγὰς ἐκάστου τόπου.

Ὅτι δὲ τῆτο εἶναι ἀναγκαιότατον, εἰς ὅλους εἶναι φανερώτατον· διότι μὲ τὴν ὁδηγίαν αὐτῆς θέλει γνωρίζῃ πόσον ἀπέχει ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην πόλιν, ἢ ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον λιμένα· ποίας συνηθείας εἰς τὰς πωλήσεις, ἀγορὰς, καὶ πληρωμαὶς ἔχει ἕκαστος τόπος, καὶ ἀπὸ ποίου δρόμου ἢμπορεῖ νὰ φέρῃ, ἢ νὰ στείλῃ εὐκολώτερα, καὶ εὐθυνώτερα τὰς πραγματείας τε, καὶ τόσα ἄλλα, διὰ τὰ ὁποῖα πολλάκις ἀπορεῖ, ἢ τὰ μανθάνει κατὰ λάθος, μὲ ζημίαντες.

Γ'. Λεξικὸν τῶν ἔμπορικῶν τρόπων καὶ κανόνων· ὅπε θέλει διδαχθῆ τὰ περὶ λογαριασμῶν, καταστίχων, συμφωνητικῶν, ὁμολογιῶν, ἀβαριῶν, παραιτήσεων, ἀσφαλειῶν, συναλλαγμάτων, κ. τ. λ. καὶ τὰς νόμους, συνηθείας, καὶ κανόνας, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι κῦρος καὶ ἰσχὺν εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ ἀπόφασιν εἰς αὐτά.

Ὅτι δὲ τῆτο εἶναι χρησιμώτατον, τὸ γνωρίζει καὶ ὁ παραμικρὸς ἔμπορος, ὅταν συλλογισθῆ, ὅτι ὅταν συμπέσῃ νὰ λάβῃ πραγματείας μὲ καράβι, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἀβαρίαν, καὶ ἔχῃ, ἢ δὲν ἔχῃ κινδυνασφαλισμένον τὸ πρᾶγμα τε· ὅταν συμφωνῆ συσταίνων συντροφίαν, ὅταν διαφέρῃται διὰ καταμαρτυρικὸν συναλλαγματικῆ γραμματίου (καμβιάλας) καὶ

ι. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

καὶ τόσα ἄλλα τοιαῦτα, εἰς τὰ ὅποια πρέπει νὰ τὸν ὀδηγήσῃ ὁ νόμος, (τὸν ὁποῖον θέλει εὐρῆ ἐνταῦθα) διὰ νὰ μὴ σφάλῃ προσωρινὰ δι' ἀμάθειαν, ἢ λάθος, καὶ χάσῃ παντετεῖνὰ τὸ ἐδικόντες, καθὼς πολλοὶ τὸ παθαίνουσιν διὰ αὐτὰ τὰ αἷτια.

Ἐδῶ ἀναγινώσκων τὴν Λέξιν Καταμαρτυρία (Προτέστον) θέλει μάθῃ πότε, καὶ πῶς πρέπει νὰ τὴν κάμνῃ. Καὶ τὴν, Ἄβαρία, θέλει διδαχθῆ τί πρέπει νὰ πράξῃ· καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἀσφάλεια, παραίτησιν, ἀφεςιν (Cessione) καὶ τὰς λοιπὰς. Ἐδῶ μανθάνει τὰ χρέη τῆς ἐπιστολικῆς ἀνταποκρίσεως, καὶ τῶν παραγγελιῶν (κομμισιόνων) καὶ τῶν ἐπιτροπιῶν· καὶ ἐνεργῶν κατὰ τὰ γεγραμμένα, δὲν σφάλῃ, τὸ ὁποῖον θέλει νὰ εἶπῃ, δὲν ζημιούται· καὶ τῆτο εἶναι ὁ σκοπὸς τῆ Βιβλίας.

Ὅλοι ὅσοι συνέγραψαν περὶ τῆς ἐμπορικῆς ταύτης ὕλης, καὶ ὑποθέσεως εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ Ἔθνη, ἐπροτίμησαν τὴν ἀναλυτικὴν ταύτην μέθοδον Λεξικογραφικῶς, διὰ τὸ ὠφελιμώτερον, καὶ προχειρότερον εἰς καθ' εἷα, ὅποταν θελήσῃ ἢ ἄρθρον πραγματείας, ἢ πόλιν τινὰ, ἢ νόμον, ἢ συνήθειαν νὰ ζητήσῃ· διὰ τῆτο καὶ ἐγὼ ἠκολούθησα τὸ αὐτὸ παράδειγμα, τὸ ὁποῖον μοὶ ἔφερε πολλὰς δυσκολίας, ἐπειδὴ πρῶτος ἐχρειάσθην νὰ κατατάξω εἰς τὸ ἐδικόν μας Ἀλφάβητον τοσαύτας λέξεις. Ἀλλὰ πόσους κόπους δὲν πρέπει νὰ θυσιάσῃ τινὰς διὰ νὰ ὠφελήσῃ τὸ Γένος τες;

Ἡ διδακτικὴ μέθοδος ἠθέλεν εἶναι εὐκολωτέρα, καὶ τερπνοτέρα, μάλιστα δείχνει καὶ πολυμαθεῖαν εἰς τὸν Συγγραφέα, ὅταν προχωρῇ ἀπὸ τὰ γένη εἰς τὰ εἶδη, καὶ ἐκ τῆτων εἰς τὰ ἄτομα· ἀλλὰ τότε λείπει παντελῶς τὸ πρόχειρον εἰς τὸ νὰ εὐρῆ ὁ ἔμ-

πόρος τὸ ζητούμενον· καὶ τὸ βιβλίον ἤθελεν ἦναι ἐπιδεικτικὸν διὰ τὸν συγγραφέα, ἀλλ' ὀλίγον ὠφέλιμον διὰ τὸν ἀναγνώστην, πρὸς τὴν μαθήτευσιν τῶν ὁποίων εἶναι χρέος νὰ ἀποβλέπῃ ὁ συγγραφεύς. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῆς μεθόδου, τὴν ὁποίαν ἀκολουθήσας δὲν ἐλπίζω νὰ εὔρω τινα ἀντιλέγοντα, ἢ κατήγορον.

ΤΡΟΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

Περὶ δὲ τῆς λέξεως, καὶ τῶν φράσεων εἰς ταύτην μας τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν, ὑποπτεύω ὅτι θέλει εὔρεθῆναι τινὲς νὰ δυσανεστηθῆναι. Ἀλλὰ τὸ παρακαλῶ, πρὸ τῆς νὰ με κατακρίνουν, νὰ στοχασθῶν ὅτι εἶμαι, καθὼς προεῖπον, ὄχι ἀπλῶς συγγραφεύς ἀφροντίς, καὶ ἔργον μόνον ἔχων τὸ βιβλίον τοῦτο· ἀλλὰ περικυκλωμένος ἀπὸ πολλὰς ἄλλας ἀναγκαίας ἐνασχολήσεις τοῦ ἐπαγγέλματός μου, καὶ βυθισμένος εἰς μυρία φροντίδας, αἱ ὁποῖαι δὲν μοὶ δίδουν τὸν ἀρκετὸν καιρὸν διὰ νὰ ζητήσω, καὶ νὰ εὔρω προσφευστέραν λέξιν ἀπὸ αὐτὴν, τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθη εἰς τὰ πράγματα. Ἀλλ' ἔτε ἔχω ἐκεῖνα τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα ἤθελε πλητῆ ἄλλος, ἂν συνέγραφεν εἰς μίαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Μεγαλοπόλεων. Ἡ Κωνσταντινούπολις πτωχεύει ἀκόμη ἀπὸ Βιβλιοθήκην κοινὴν, πράγμα ἀναγκαῖον διὰ τὴς συγγραφέων· ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο καὶ εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ συγγράψουν ὅσοι ἐπιθυμῶν τῆς Γένους τὴν ἀνόρθωσιν.

Εἰς τὴν δυσκολίαν ταύτην τῆς στενότητος τῆς καθομιλουμένης μας γλώσσης, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπερέμεθα λέξεων, μεταχειριζόμενοι ξένων καὶ βαρβάρων, προερχομένην εἰς μὲν τὰ ἀπλᾶ πράγματα ἀπὸ τὴν εὔρεσιν

ΙΒ. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

σιν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τὴν ἀνακάλυψιν πολλῶν ἄλλων μερῶν τῆς κόσμου, βορειοτέρων, καὶ νοτιωτέρων, (τὰ ὅποια εἰς τὴν λαμπρὴν αἰῶνα τῶν Προγόνων μας ἦσαν ἄγνωστα, καὶ ἐνομιζόντο ἀκατοίκητα)· εἰς δὲ τὰ τεχνητὰ ὁμοίως, ἀπὸ τὴν τελειοποίησιν καὶ πολλαπλασιασμὸν τῶν τεχνῶν· διὰ τὴν προσαρμοσθῆναι τὰς ὀνομασίας τῶν πραγματειῶν μὲ τὴν ἐναρμόνιον φύσιν τῆς γλώσσης μας, ἐφύλαξα κατὰ τὸ δυνατόν τὴν ἐξῆς Κανόνα.

Α'. Τὸ νὰ πολιτογραφήσω τὰ νεόγνωστα χόρτα, καὶ φυτὰ, καὶ ζῶα, μὲ τὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια ἐτυχέ νὰ λάβω ἀπὸ τῆς γνωρίσαντας αὐτὰ, καθὼς ἔκαμαν καὶ οἱ Πρόγονοί μας εἰς τὸ πέπερι, σίνηπι, καὶ ὅσα τοιαῦτα γνωρίζονται βαρβαρικὰ ὀνόματα.

Β'. Ὅσαι τέχναι καὶ ἐμπορικαὶ χρήσεις ἐφευρέθησαν μετὰ ταῦτα, καὶ ὀνομάσθησαν εἰς τὴν γλώσσαν τῶν ἐφευρετῶν, νὰ τὰς μεταγλωττίσω κατὰ τὴν σημασίαν τῆς Λέξεως, ὡς Ἐκκαθάρτην, τὸν Raffinatore, Κατασταλάκτην, τὸν Distillatore, καὶ τὰ παρόμοια, προσθέντων διὰ τὸ εὐληπτον καὶ τὴν Ἰταλογαλικὴν ὀνομασίαν.

Γ'. Ὅσοι τρόποι ἐμπορικοὶ κατὰ τὸ παρὸν ἐφευρεθέντες ἐμβῆκαν εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν, ἢ καὶ τὴν νομοθεσίαν, ὁμοίως· οἷον Κινδυνασφάλεια, ἢ ἀπλῶς, Ἀσφάλεια, Sicurtà. Παραιτήσις, Abbandono, Ἀφείσις, Cessione. Συναλλαγματικὸν γραμματίον, Cambiale, κατὰ τὸ, Lettre de change, κ. τ. λ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν παρετήρησα πάντοτε τὰ δύο ταῦτα, καὶ ζένας νὰ μὴ μεταχειρισθῶ, μεταφράζων ἀπὸ τὰ συνεραμιζόμενα βιβλία κατὰ λέξιν, καθὼς τὸ ἔπαθον μερικοὶ, καὶ νὰ ἦμαι ὅσον τὸ δυνατόν εὐληπτος.

Τῆτο τὸ ὕστερον φαίνεται δύσκολον εἰς ὅσας συγ-
γράφου, καθὼς καὶ τῶντι εἶναι, διὰ τῆτο καὶ πολ-
λὰς κατηγορησάντινες διὰ τὶ τάχα δὲν ἔγραψαν μὲ
τὰς πεπατημένας φράσεις, καὶ συνηθείας τῆ κοινοῦ
ὄχλου· ἀλλὰ μήπως καὶ μὲ αὐτὰς τὰς φράσεις ἤθε-
λε καταλάβη ὁ χαλκεύς, καὶ ὁ ἀλλαντοπώλης πε-
ρισσότερον; ἢ μήπως ἐδυνήθη τινὰς εἰς ὁποίαν δια-
λεκτον καὶ αὖ ἦναι (ἐκτὸς κωμικῆ τινος διαλόγου)
να συγγράψῃ μὲ τοιαύτην τῆ συρφετώδους ὄχλου ἐκ-
φρασιν;

Διὰ να καταλάβη τινὰς σύγγραμμα ὁποιοῦδήπο-
τε, πρέπει να ἀποκτήσῃ τὰς ἰδέας, καὶ αὐταὶ συγ-
γεννῶνται μὲ τὰς λέξεις· ὁ κοινὸς λαὸς ὕστερεῖται
ἀπὸ ὅλας τὰς ἀφηρημένας ἰδέας, καθὼς ὁ Φιλόσοφος
δὲν ἰξεύρει τὰς ὀνομασίας τῶν ἐργαλείων τῆ χαλ-
κέως, τῆ ὑελεψῆ, καὶ τῶν ὁμοίων· μὲ τοιαύτην δια-
φορὰν, ὅτι ἔτος ἐμβαίνωντας εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐ-
νὸς, ἢ καὶ πολλῶν ἀπὸ αὐτῆς, τὰ μανθάνει, διότι
τὰ πιάνει, καὶ τὰ βλέπει, καὶ τὰ γράφει· ὁ δὲ
κοινὸς λαὸς δὲν ἠμπορεῖ να ἔμβῃ εἰς τὸ ἐργαστήριον
τῆ Φιλοσόφου, ἢτοι τὸν νῦν τε, ὅπου αἱ ἀφηρημέναι
ἰδέαι, καὶ αἱ περὶ τῶτων ἐκφράσεις γεννῶνται, καὶ
συνυφαίνονται. Πῶς λοιπὸν ζητεῖς να τὰς μάθῃ,
καὶ πῶς να γένη εὐληπτος ὁ συγγραφέων περὶ πραγ-
μάτων εἰς αὐτὸν ἀγνώστων;

Φράσις ἀπλῆ, ἀλλ' ὄχι βάρβαρος, ζητεῖται ἀπὸ
τὸν συγγραφέα· καὶ μελέτη μετὰ προσοχῆς ἀπὸ τὸν
ἀναγνώστην διὰ ν' ἀποκτήσῃ ἐνταυτῶ καὶ τὰς ἰδέας,
μανθάνων ὅ, τι δὲν ἰξεύρει, καὶ να διορθώσῃ τὴν
γλῶσσάν τε, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει να ἦναι πάρεργος
σκοπὸς δι' ὅσας συγγράφου εἰς τὸν καιρὸν μας.

Ἐγὼ σοχάζομαι ὅτι καθὼς εἰς τὴν Γαλλικὴν καὶ
Α' γ-

Ἀγγλικὴν τὰς γλώσσας, αἱ ὁποῖαι καθημερινῶς πλατίζονται, πολιτογραφῶσαι ξένας λέξεις, ἢ φράσεις, δὲν εἶναι συγχωρημένον εἰς τὴν Γλῶσσάν μας, ἢ ὁποῖα ἔχουσα τὴν ζηλωτὴν, καὶ εὐγενῆ, καὶ πλεσσίαν μητέρα της, ἢμπορεῖ ἀπὸ αὐτὴν μόνην νὰ δανείζηται τὰ ἀναγκαῖα, καὶ νὰ μὴ παρεκτρέπεται ἀπὸ τὴς κανόνας τῶν φράσεών της χωρὶς ἀνάγκης, διὰ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇ πλέον νοθευομένη, καθὼς εἶχε καταστήσῃ πρὸ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος.

Ἡ Γαλλικὴ καὶ Ἀγγλικὴ εἶναι διάλεκτοι ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς σύμμικτοι ἀπὸ πολλὰς γλώσσας, ὅθεν ἂν καὶ τῶρα ἐπισωρεύουσι ἀκλίτως καὶ ἄλλας ξένας λέξεις, καὶ μιμῶνται φράσεις, δὲν εἶναι παράξενον. Ἡ γλῶσσα ὅμως, τὴν ὁποῖαν λαλοῦμεν, ἐφύλαξε τὸν χαρακτῆρα τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς, μὲ τὰ ἄρθρα, κλίσις, καὶ σχηματισμὸν· ποίαν χρεῖαν ἔχει λοιπὸν ἀπὸ ξένου ἰδιωτισμοῦ, καὶ λέξεως;

Εἶναι βέβαιον ὅτι συμμιγέντες μὲ τὰ ξένα Ἑθνη συνειδίσαμεν λέξεις καὶ φράσεις αὐτῶν, καὶ κατήντησε διαφορετικὴ τῶν Νησιωτῶν ἢ γλῶσσα, ἀπὸ τῶν κατοικούντων εἰς τὴν Ἡπειρον, ἢ ἢ τῶν ἐμπόρων, ἀπὸ τὴν συνεδιζομένην παρὰ τῶν ἀρχόντων. Οὗτοι καταχρώμενοι τῆς Τερκισμοῦ, καὶ ἐκεῖνοι τῆς Ἰταλισμοῦ, κατήντησαν νὰ μὴ καταλαμβάνονται μεταξύντων, ὡς νὰ ἐλαλοῦσαν ξένας διαλέκτους· ἀλλὰ διὰ τῆτο πρέπει τὰ βιβλία νὰ συγγράφονται εἰς καθαρὰν ἀπλοελληνικὴν καὶ λέξιν, καὶ φράσιν, διὰ νὰ καθαρῶσθῃ ἢ γλῶσσα, καὶ νὰ γένη μία, καὶ καθαρὰ εἰς ὅλους. Ἀντὶ τῆ βακουμανδάρῳ τῆ Νησιώτης, καὶ τὸ, κάμνω ἰντισάπι, τῆ Κωνσταντινουπολίτης, καλῆτερον εἶναι τὸ, συσταίω, τῆ συγγράφοντος Ἑλληνοσ. Διὰ τί κάλστα, ἢ τζεράπι, καὶ ὅ-

χι περισφύριον; ἀλλ' αὐτὴ, θέλεις μοὶ ἀποκριθῆ, εἶ-
ναι λέξεις ἐδικήσου, καὶ ἐγὼ δὲν τὴν ἐννοῶ. Σύμφη-
μι· ἀλλ' ἐγὼ διὰ τοῦτο σοὶ τὴν ἐξηγῶ διὰ τὰ τὴν
μάθης, τὰ τὴν συνεδίσης, τὰ τὴν λαλῆς, καὶ τὰ
τὴν μάθην τὰ τέκνα σου, καὶ κατ' ὀλίγον ὅλοι, ἢ καὶ
καθαρισθῆ ἢ γλῶσσα, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ σκοπὸς μας.

Ἄδελφοὶ Ἕλληνας, ὅσοι ἢ συγγράφετε, ἢ μετα-
φράζετε πρὸς ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, ἐπιμεληθῆτε
τὰ διορθώσωμεν μὲ τῆτον τὸν μόνον τρόπον τὴν γλῶσ-
σάν μας, μάλιστα ὅσοι ἐκδίδετε Λεξικά, τὰ ὁποῖα
εἶναι κανόνες τῆς γλώσσης· καὶ σεῖς γενικῶς, ὡ ἀ-
πόγονοι τῶν γλαφυρῶν Ἑλλήνων, μὴ καταδέχεσθε
τὰ βαρβαρίζητε μῆτε εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιστολογραφι-
κὴν ἀνταπόκρισίν σας, μῆτε εἰς τὴν συνομιλίαν σας
ἰταλίζοντες, καὶ τουρκίζοντες, ὡς τάχα εὐγενῶς ἢ
πολυμαθέστερα ἐκφραζόμενοι. Διότι δὲν εἶναι, ἔτε
θέλει γένη εὐγενεστέρα, ἐμφαντικωτέρα, καὶ ἁρμο-
νικωτέρα γλῶσσα ἀπὸ ταύτην, τὴν ὁποῖαν ἐκληρονο-
μήσαμεν ἀπὸ τῆς περικλεεῖς Προπάτοράς μας. Εἶθε
τὰ καθαρισθῆ ποτε, καὶ τὰ πλουτισθῆ μὲ Λεξικά
καὶ ἄλλα Συγγράμματα, καὶ θέλει ἀναφανῆ ζη-
λωτὴ εἰς ὅλα τὰ ἐξευγενισμένα Ἔθνη!

Εἰς τὸ ἐξῆς ὁ Ἐμπορος δὲν εἶναι βιασμένος τὰ γρά-
ψῃ κανέλλα, ἢ καλάγι, κ. τ. λ. διότι γράφων κιν-
νάμωμον, καὶ κασσίτερον, δὲν φοβεῖται μήπως δὲν
τὸν καταλάβῃ ὁ ἀναγνώστης τῆ γράμματός του, ὁ
ὁποῖος ἔχοντας τὸ Λεξικὸν τῆτο, φθάνει τὰ τὸ ἀ-
νοίξῃ, καὶ εὐρίσκει τὴν σημασίαν τῆ. Γράφων λοι-
πὸν καὶ ἀναγινώσκων ἔτω, ποῖος ἀμφιβάλλει, ὅτι ἢ
γλῶσσα διορθοῦται, ἀποκτᾶ λέξεις καθ' ἑαυτὸ Ἑλ-
ληνικὰς, καὶ ἀποπτύει τὴν ἐμφιλοχωρήσασαν μίξο-
βαρβαρότητα;

15'. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Ἐπροτεστάρισα τὴν καμβιάλε, καὶ σὺ ῥακομαν-
δάρω τὸ ἰντερέσσον μου, εἶνοι φράσις ξένη, ἄγνωστος
εἰς ὅλον τὸ Γένος, ἐκτὸς τῶν ἐμπορῶν· ἀλλὰ συνη-
θίζεται, ἕως νὰ μάθωμεν ἀπὸ τὸ ἀνά χεῖρας Λε-
ξικόν, ὅτι πρέπει νὰ γράφωμεν, Κατεμαρτύρησα τὸ
συναλλαγματικὸν γραμματίου, καὶ Συσταίνω εἰς τὴν
φροντίδα σου τὸ ὄφελός μου· καὶ πόσα τοιαῦτα εὐρί-
σκονται εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἀνταποκρίσεις; Ὅλα αὐτὰ
διὰ νὰ ἐξοστρακισθοῦν ἀπὸ τὴν γλῶσσάν μου, ἐ-
χρηάσθη νὰ μὴ φανῆ τόσο εὐληπτον τὸ βιβλίον
τὸ εἰς τὴν πρώτην ὀμματίαν· ἀλλὰ τὸ ὄφελος αὐ-
τῆς τῆς δυσκολίας εἶναι τόσο πολὺ, ὥστε ἀμφι-
βάλλω αὐτὸ εὐρεθῆ φρόνιμος, καὶ φιλότιμος φιλογενῆς
καὶ ἕνας, ὁ ἵποιος νὰ μὴ ἐπαινέσῃ τὸν τοιῦτόν μου
σκοπὸν, καὶ ἐπιχείρημα. Ἀφήνω λοιπὸν τὴν ἐπίκρι-
σιν εἰς τὸν καιρὸν περὶ τῆς τοῦ δυσκόλου προβλή-
ματος, καὶ ἀκολουθῶ τὸν στοχασμόν μου.